

شیوع علائم و نشانه‌های وسواسی - جبری و برخی عوامل جمعیت‌شناسی مرتبط با آن در دانش‌آموزان دوره راهنمایی شهر تهران سال ۱۳۸۴

دکتر اختر جمالی^۱، *دکتر نادره معماریان^۲، مهرداد کاظم‌زاده عطوفی^۳

چکیده

هدف: نظر به اهمیت بهداشت روان، و مدارس بعنوان جایگاهی مناسب برای اشاعه و ارتقاء آن، و از آنجا که اولین گام در این راه بررسی وضعیت موجود است، لذا هدف این مطالعه بررسی شیوع یکی از مؤلفه‌های مهم بهداشت روان در سنین نوجوانی تحت عنوان اختلال وسواسی - جبری و تعدادی از عوامل مرتبط با آن از جمله سن، جنس، سطح تحصیلات پدر و مادر، تعداد خواهر و برادر و ترتیب تولد نوجوان در خانواده و همراهی این اختلال با دیگر اختلالات شایع روانی می‌باشد.

روش بررسی: در این مطالعه مقطعی، ۶۷۲ دانش‌آموز دوره راهنمایی، ۳۶۹ (۵۴/۹٪) دختر و ۳۰۳ (۴۵/۱٪) پسر، محصل در مدارس شهر تهران بررسی شدند. روش نمونه‌گیری بصورت چند مرحله‌ای و خوشه‌ای با انتخاب چهار منطقه از قسمت‌های شمال، غرب، شرق و جنوب آموزش و پرورش شهر تهران و سپس در هر منطقه دو مدرسه راهنمایی (یکی پسرانه و یکی دخترانه) و در هر مدرسه حداقل دو پایه مختلف تحصیلی صورت گرفت. داده‌ها توسط پاسخ به پرسشنامه SCL-90R توسط کلیه دانش‌آموزان حاضر در کلاسهای انتخاب شده، جمع‌آوری شد.

یافته‌ها: با احتساب میانگین نمرات کسب شده از سئوالات کلیدی مربوط به علائم وسواسی - جبری در هر فرد، درصد افرادی که نمره ۲ و بالاتر کسب کرده‌اند ۱۰/۸٪ با حدود اطمینان ۹۵٪ (۱۳/۲٪ - ۸/۳٪) بدست آمد که در دختران ۱۲/۳٪ و در پسران ۸/۷٪ است که البته این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نیست ($P = 0/16$).

از بین عوامل مرتبط نیز سن و منطقه جغرافیایی مدرسه با شیوع علائم ارتباط معنی‌دار آماری دارند به‌گونه‌ای که با افزایش سن، شیوع این اختلال افزایش می‌یابد ($P < 0/001$). از بین مناطق جغرافیایی نیز منطقه شرق و جنوب آموزش و پرورش درصد بیشتری از علائم این اختلال را به خود اختصاص می‌دهند ($P = 0/045$). از بین نشانه‌های همراه نیز، شایعترین، علائم اضطرابی است. سطح معنی‌داری در همه آزمونهای آماری $p < 0/05$ در نظر گرفته شده است.

نتیجه‌گیری: با نظر به شیوع بالای این علائم در بررسی انجام شده، توجه به امر بهداشت روان در مدارس بخصوص در زمینه علائم وسواسی - جبری، بیش از پیش روشن می‌شود. لذا آموزش دانش‌آموزان و معلمان آنها و مسئولین مربوطه در آموزش و پرورش و نیز ارزیابی بالینی جهت تشخیص قطعی و در صورت لزوم اقدامات درمانی پیشنهاد می‌شود.

کلید واژه‌ها: علائم وسواسی - جبری / نوجوان / شیوع / بهداشت روان

- ۱- متخصص پزشکی اجتماعی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ۲- دستیار رشته پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ۳- کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، انسیتو روانپزشکی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۵/۴/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۵/۷/۱۲

* آدرس نویسنده مسئول:

تهران، بزرگراه شهید همت، دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران.
تلفن: ۸۸۰۵۲۲۳۹

*E-mail: naderememaryan@yahoo.com